

SNIKE SEG UT I SKYGGELANDET

30. januar åpnet utstillingen «Sneakyville» på Haugar Kunstmuseum i Tønsberg. Den er kuratert av **Sverre Malling**, som har invitert inn et knippe kunstnere han føler nært slektskap til.

Tekst Kjetil Røed Foto Stephen Butkus

TØNSBERG (KUNST): – I katalogteksten til Haugar-utstillingen du har kuratert, beskriver du Sneakyville nærmest som stedet for undertrykte fantasier og begjær – et område hvor det fortrente kan komme tilbake og luske i skyggene uhindret. Finnes det virkelig et slikt sted?

– Tja, jeg tror vi alle kjenner varianter av det i oss selv? Kanskje er stedet også ikke bare et bilde på det fortrentes tilbakekomst, men en åpning mot det som ligger utenfor vår sosiale forpliktelse og fastsatte grenser i fellesskapet. En utvei som fremkaller en annen stemme i oss som ellers ikke er tilgjengelig og som vi i

alminnelighet ikke klarer å gjøre bruk av. Dette er en stemme som lever sterkt i barnet, men som senere i livet må gi slipp når vi tilpasser oss normaliteten.

– Å være voksen er å leve en ordnet tilværelse?

– I den voksne verden påtar vi oss som regel å være oppbyggelige, ansporende og aktverdige. Da gjelder det å holde fasaden i orden og anlegge den rette mine.

– Så Sneakyville er den sosiale og kulturelle randsonen?

– Det er stedet hvor man kan snike seg unna fra kollektivets klamme grep. Nyte rusen av å slippe løs det uoppdragne barnet, rett og slett. Da snakker vi om barnsligheten som vekselvis frigjørende kraft og ødeleggende kraft. →

SVERRE MALLING,
Arrangement (Toad),
33 x 45 cm, kull på
papir, 2007.

Jeg tror det er veldig sunt for en kunstner å innse at man har forbindelser med noe utenfor en selv. At man har slektskap med andre.

SVERRE MALLING

1 NADINE BYRNE.
Devils Canyon, 2015.
Foto: Hendrik Zeitler.

2 RUSSELL NACHMAN.
Palimpsest II: Apostles, Prophets & Messiahs 33.
Akwarell og akryl på papir, 33 x 40 cm, 2011.

3 TESSA FARMER.
The Depraved Pursuit of a Possum, 2013.

– Du har kanskje noen minner fra da du selv var barn?
– Da jeg var liten, pleide jeg og kameratene mine å liste oss ut på oppdagelsesreiser i drabantbyskogen som befant seg mellom boligfeltet og motorveien. Det var her vi fant det som voksne hadde kastet, eller rettere sagt gjemt unna. Et rustent mopedvrak, en forlatt sko, vått pornoblad. Tomme sprittflasker. Rester av alt det som var ubrukelig eller ikke passet inn i den sedvanlige hverdagen som vi var forpliktet til å innordne oss i.
– ... og her ligger et friområde?

– Ja. Et privat rom. For første gang ble jeg vist muligheten av en verden langt unna den foreldre og lærere forsøkte å kurse meg mot. I all offentlighet der sola skinner er de fleste veloppdragne, men skal man danne seg det totale bildet, må man lete i buskene.

– Men det kan være snakk om ganske mørke saker som skjer her?

– Den franske forfatteren Louis-Ferdinand Céline påstod at alt interessant foregår i mørket og at vi ikke vet noe om menneskehetens egentlige historie. Dette er riktignok en skruppelløs påstand fra en mann som elsket å provosere, men noe rett skal han like fullt ha. Den tilsynelatende «normale» Josef Fritzl tok med seg sine fantasier, vrengebilder av det normative, ned i kjelleren med sin datter. Der fant han sin sykelige variant av *Sneakyville*. Jeg fikk selv betrakte tilsvarende perversitet under lupen da jeg tegnet Anders Behring Breivik i rettsalen.

– Er det en forbindelse mellom frihet og ondskap, tror du?

– En venn av meg opplevde en henrykkende opphisselse da han så bilder av tsunamier på nyhetene. Det minnet om da han som barn lekte i sandkassen og helte vann over sandtårnene. Eller sprengete kinaputter i byggesett. Eller raste sammen legoen som han hadde brukt timer på å bygge. Ødeleggelsene var en kilde til befrielse.

– Tenker du at vi må slippe til noe av dette for å bli hele mennesker?

– Jeg tror at vi mennesker trenger både harmoni – og vi trenger disharmoni. For mye av det ene gir en lengsel etter det andre. Kanskje vi lengter etter en tilstand som ivaretar harmonien og disharmonien i likt monn. Det er også noe slikt jeg peiler meg inn mot i både mitt eget kunstnerskap og i denne utstillingen.

– Så *Sneakyville* kan betraktes i forlengelsen av ditt eget kunstnerskap? Eller i hvert fall som en utvidelse av motiver du er opptatt av?

– For så vidt. Men den er noe mer enn det. Det ville vært kjedelig om de andre kunstnerne kun var med for å illustrere en billedverden jeg allerede har etablert. Det er heller snakk om å bebude nye muligheter.

– *Sneakyville* ... er det et slags annet hjem – i kunsten?

– *Sneakyville* er et mytisk område. Ikke et fast bestemt sted, men et imaginært landskap jeg prøver å finne frem til. Jeg tenker litt som en kartograf som prøver ut for-

skjellige synsvinkler for å finne den riktige gjengivelsen av territoriet. Summen av mange kunstnere utgjør et slags felles, eller delt, landskap. Hver kunstner dekker bare litt av landskapet vi alle ser mot, slik at omrisset av en helhet til slutt kanskje vil tre frem, selv om fremgangsmåter og perspektiv er forskjellige.

– Kan du se synsvinklene utvides ytterligere?

– I kartleggingen kan jeg lære noe om hva jeg selv gjør som kunstner, men samtidig vil kanskje også betrakteren kunne se disse forskjellige optikkene som en utvidelse, mer enn en innsnevring.

– Så kunstnerne som er med er en slags kunstnerisk familie med felles hjemsted, så å si?

– Det er en måte å si det på. Jeg har alltid opplevd meg på sidelinjen i den etablerte, norske kunststoffeligheten. Jeg har beklageligvis ikke følt at jeg tilhører noen helt bestemt gruppering eller retning. Så denne utstillingen kan betraktes som et forsøk på å lokalisere mine valgslektskaper.

– Du føler disse er dine valgte slektninger?

– Flere av dem har jeg hatt fine førstemøter med også. Da jeg møtte Jarmo Mäkilä i en utstillingssammenheng i Eskilstuna, endte vi opp i en bar og drakk lokalbrygget øl til langt på natt. Han fortalte meg at vi kunstnerisk sett var i familie – jeg var som en slektning, en sønn for ham. Dét var et stort øyeblikk!

– Det må være essensielt for en kunstner å finne en slik kunstnerisk familie?

– Jeg tror det er veldig sunt for en kunstner å innse at man har forbindelser med noe utenfor en selv. At man

har slektskap med andre. Det kan være en måte å løfte seg ut av ensomhet og tilhørighetsproblemer. Samtidig er det fruktbart å la sitt eget prosjekt inngå i nye sammenhenger slik at man aldri kan bli klok på dets egentlige endemål. Forhåpentligvis vil det føre med seg en rest av noe uforutsett – det tiloversblivende, som man selv ikke råder over, og som fortsetter å virke lenge etter at arbeidet er over.

– Det er jo mange korrespondanser mellom din billedverden og de andre som er med på utstillingen. Danilo Stankovic og Jarmo Mäkilä er begge interessert i noe du har forsøkt å formulere flere ganger – et sted i utkanten av sivilisasjonen som befinner seg mellom utopi og arkadisk harmoni, kanskje. Men som likevel er urovekkende og lunefull?

– Både Stankovic og Mäkilä åpner for en fremmed og truende verden som ikke lar seg helt ramme inn av våre tradisjonelle kategorier. Det blir fristende å tenke på Freuds beskrivelse av *Das Unheimliche*: følelsen av at noe som en gang var velkjent og trygt, blir lunefullt og uavklart. Eller omvendt, at noe uforutsett og ukontrollert invaderer komfortsonen vår.

– Nadine Byrne, som har laget skulpturer av deler av landskapet Charles Manson og hans hippiesekt virket i, fremstår for meg som motpolen til Tessa Farmers detaljstudier. Den ene fordyper seg i rammene, den andre i insekter, eller småtingene som befinner seg på gulvet eller bakken, som de nederlandske malerne du har vært så opptatt av ... Samtidig tilhører de samme landskap som de andre på et vis? →

SVERRE MALLING (F. 1977)

→ Utdannet ved Statens håndverks- og kunstindustriskole 1997-2000 og Statens kunstakademi 2000-2004.

→ Malling debuterte som 17-åring på Høstutstillingen i 1995.

→ Innkjøpt av blant annet Astrup Fearnley Museet, Nasjonalgalleriet, Nordnorsk Kunstmuseum, Sørlandets Kunstmuseum og Drammens Museum.

→ Har hatt omfattende utstillingsvirksomhet i Norge de siste ti årene.

→ Viste tegninger på Kunsthall Grenland sammen med sin store inspirator, Louis Moe, sommeren 2013.

→ Rettstegner under 22. juli-saken for avisen Klassekampen. Viste tegninger av terroristen Breivik på Høstutstillingen i 2012 etter invitasjon fra juryen.

→ Vant Høstutstillingsprisen 2009 og Aksel Waldemars Minnepris 2010

1 JARMO MÄKILÄ. *The boy changed into a stag at the gate of secrets I*, olje på lerret, 2009.

2 DANILO STANKOVIC. *To Make Dust of all Things*, 2015.

– Jeg opplever en affinitet mellom samtlige kunstnere. Jeg tror ikke at terrenget vi søker oss mot, behøver å bli gjort for tydelig eller overskuelig. Det er følelsen av at det finnes noe man dras mot, men som man samtidig frykter skal bli for klart og avgjort.

– *Alle skikkelsene i Russell Nachmans malerier – som også er med i utstillingen – har masker på seg, som for å vise rollespillet vi alle er med på når vi spiller lydige borgere. Men kanskje også for å ha et rom for latteren, leken, klovnen?*

– I Nachmans allegoriske univers ser vi komikkens mørke skjær. Med referanser til middelalderens kristne illuminasjoner er det som han lar det bluferdige idealet møte sitt perverse motstykke i infame harlekener. Nachman åpner for en annen, fremmed og truende verden som i alminnelighet er utdrevet som uren, og setter denne i kontrast til vår egen. Han avdekker overskridelsens fascinasjon og rus. En frimodig glede over løsrivelsen fra tingenes orden. På den måten roker han ved vår nesegruse autoritetstro og middelmådige konformitet – akkurat som han forteller oss at alt vi underkaster oss er skrøpelig og vil rive ned våre moralske bolverk på verst tenkelig vis. Her finnes ingen befriende restitusjon annet enn å droppe ut, hengi seg til rusmidler og nytte utskeielsen.

– *Her føler du slektskap med Nachmann?*

– Denne hangen til undergangsromantikk er noe jeg deler med Nachman. Dette med å ville slå den gamle verden over ende. Eller i det minste snike seg unna. Grunnen til at jeg ville bli billedkunstner, var faktisk for å lyve meg vekk fra voksenverdenens kjedelige svenneprøver og konformitetspress.

– Det beste man kan foreta seg her i verden, er å komme seg vekk fra den, ikke sant? Når en ikke lenger har noen mulighet til å gjemme seg bort og ta seg en lur, da mister man seg selv. ☒

AKTUELL: *Sneakyville* på Haugar Vestfold Kunstmuseum 30. januar–17. april 2016. Kunsnerer som er representert er: Nadine Byrne (SE), Tessa Farmer (UK), Sverre Malling (NO), Jarmo Mäkilä (FI), Russell Nachman (US) og Danilo Stankovic (SE).

storn